

nieuw doet, der Gerefor-  
bt, zoo voegt  
och wel vast,  
en het recht  
wel hebben  
Overheid, en  
esnoeds aan  
looft hebben  
nigingen".

erste plaats  
geen oog-  
de Kerk het  
nood daartoe  
voor hare  
roepen. Al  
derscheiden  
oprichten en  
it in eigen-  
Kerk, toch  
lat de Kerk  
len de zorg  
mag nemen.  
alen en het  
ren behoort  
roeping der  
en heidensch  
bracht moet  
ienst wel in-  
et geven van  
de eigenlijke  
belet niet,  
ere scholen  
nderwijs het  
inden bij de  
ie de Kerk  
tius terecht  
den geeste-  
zijn, zooals  
en en het  
ligte te ver-  
rde Kerken  
te recht ge-  
rins Willem  
te te laten  
n. Maar het  
geven van  
k de oplei-  
Woords zijn  
et geestelijk  
i strijd zijn.  
ze zaken ter  
ok *geroepen*  
er als onze-  
lijke kweek-  
geroepen te  
ons land de  
en voor de  
tenlandsche  
ou hebben  
in te begrip-  
in de vorige  
door het  
Kerken, die  
e, liever dan  
ed van dit  
stellen, zelf  
opgericht,  
gehandeld,  
en Noord-  
it men een  
nige juiste  
oordeelde,  
d was om  
maar omdat  
t oprichten  
t overgaan,  
derwijs aan  
g, voor de  
En al zijn  
verbonden  
logie in een  
ooven we,  
le Kerk op  
chade licht,  
te duidelijk  
en we de  
ting dezer  
in de keuze  
leiding aan  
aan, maar  
straks heel  
giftingd zou  
andig prijs  
ken in een  
belijdenis  
— dan zou  
fe bestaan,  
de Kerk

neel anders  
goedheid  
eschool is  
dsdag der  
t en niet  
cultoift be-  
ger Geref-  
Wel is het  
iet uitgaat  
articuliere  
k kan dit  
en. Indien  
der Kerk  
g evenmin  
articuliere  
want de  
lijkambt  
de waar-  
geschool  
van haar  
th heusch  
en, die in  
opgericht  
professie  
poit zoo-  
indhaving  
verd als  
Overheid  
aan deze  
e Theolo-  
Geref-  
niet eens  
ormeerde  
le benoe-  
Terwijl  
na hare  
erken in  
len, waar-

bij overeengekomen werd, dat niet één professor in de Theologie benoemd zou worden, zonder dat de Kerk, wat de zuiverheid zijner belijdenis betreft, hem gekeurd en goed bevonden had.

Nu is het zeker waar, dat de gedachte om zulk een Gereformeerde Hoogeschool door een vereniging van particuliere geloovigen te laten oprichten, bij onze vaders niet is opgekomen. Het particuliere initiatief werkte daartoe in die dagen nog te zwak; de vrije actie der burgers was toen nog te weinig tot ontwikkeling gekomen. Het was de Christelijke Overheid, die destijds voor de volksbelangen zorgde, ook voor de Hoogescholen, en wanneer de Overheid dit niet deed, of deed op een wijze, die tegen de geloofsverzuiging der Kerk inging, dan schoot er dus niets anders over, dan dat de Kerk deze taak van haar overnam.

Maar wanneer men op dien grond, aan de historie ontleend, aan particuliere verenigingen het recht zou willen ontzeggen om zulke scholen op te richten, en meenen zou, dat bij ontstentenis van een Overheid, die voor zulke scholen zorgt, alleen de Kerk bevoegd zou wezen deze scholen te stichten, dan zou deze conclusie toch veel te ver gaan en daarmee feitelijk een vernietigend vonnis worden gesproken niet alleen over de Vrije Universiteit, maar over heel de Christelijke actie van onze dagen. Het is toch een der kenmerkende verschijnselen van onzen tijd, dat de actie der particuliere geloovigen in den dienst van Gods Koninkrijk zich zoo sterk ontplooid heeft. Onze vaders wisten daar niet van. Ze hadden geen particuliere verenigingen voor christelijke volkscholen; geen particuliere verenigingen voor de verzorging van krankzinnigen en idioten; geen particuliere verenigingen van jongeligen en jongedochters; geen particuliere verenigingen om drankmisbruik en prostitutie tegen te gaan. Al deze «particuliere verenigingen» zijn te danken aan onzen tijd, en wel verre vandaar dat deze «particuliere verenigingen» iets ongeoorloofs zouden wezen, heeft ons Christenvolk God den Heere te danken, dat Hij in het hart van deze mannenbroeders den lust en ijver heeft gegeven, om op al deze terreinen hun kracht en tijd in dienst te stellen van Zijn Koninkrijk.

Te meenen, dat al deze arbeid alleen van de Kerk zou mogen uitgaan, dat het initiatief alleen door haar zou moeten genomen worden en dat zij bij al dezen arbeid de leiding in handen zou moeten houden, is een Roomsche beginsel, dat vloekt met het grondbeginsel van het Protestantisme, het *algemeen priesterchap der geloovigen*. Of om het nog juist uit te drukken, elk Christen is, zooals onze Catechismus het zoo schoon zegt, krachtens zijn zalving door den Heiligen Geest geroepen om profeet, priester en koning te zijn; hij heeft als «particulier geloovige» de heilige taak om koninklijk tegen alle zonde en kwaad in de maatschappij den strijd aan te binden; priesterlijk over de ellendigen en armen zich te ontfemen, en profetisch op te komen voor de zuivere belijdenis der waarheid Gods. Het is aan deze Goddelijke roeping, dat elk «particulier geloovige» het recht ontleent — en het maakt natuurlijk geen het minste verschil, of hij dit alleen doet, dan wel in gemeenschap met andere «particuliere geloovigen» — om volkszonden als prostitutie en dronkschap te bestrijden, om voor de verpleging van zieken naar lichaam en ziel te zorgen, en evenzoo om Christelijke scholen op te richten. Wie het recht tot dit alles aan een «particulier geloovige» ontzeggen zou, zou daarmee lijnrecht ingaan tegen wat onze belijdenis en wat het Woord van God ons leert.

Nu stemt ieder dit toe ten opzichte van de *Christelijke volkschool*. Een particuliere vereniging, die een Christelijke volkschool opricht, kendt onze vaders natuurlijk evenmin, als een particuliere vereniging, die een Universiteit sticht. De volkschool ging vroeger evenzoo van de Christelijke overheid uit. En toch zal niemand beweren, dat nu de overheid de volkschool neutraal heeft gemaakt en deze neutrale school daardoor voor de opvoeding van het gedoopte zaad onbruikbaar is geworden, *de Kerk* de geroepene zou zijn om overal Christelijke volkscholen in het leven te roepen, en dat een particuliere vereniging hiertoe niet bevoegd zou wezen. De Synode onze Gereformeerde Kerken te Dordt in 1893 gehouden, heeft juist omgekeerd uitgesproken, dat het oprichten dezer scholen niet op den weg lag van de Kerk, maar aan de particuliere verenigingen moest worden overgelaten.

En waar men op het gebied der lagere school de bevoegdheid der particuliere geloovigen, om zulke scholen te stichten, volmondig erkent en zelfs allen lof over heeft voor de mannenbroeders, die deze scholen hebben gesticht, — welk recht heeft men dan om zoo smalend te spreken van een «particuliere vereniging», die een Hoogeschool heeft opgericht, alsof zulk een «particuliere vereniging» een zeer boos en goddeloos ding was, dat eigenlijk onder Christenen niet gevonden mocht worden? Licht hierin niet een krenking en smaad voor die mannenbroeders, die het gewaagd hebben, toen alle Hoogescholen in de macht van het ongelooft waren, een eigen Hoogeschool te stichten, die geen ander doel zou hebben dan den Naam des Heeren op het gebied der wetenschap weer te belijden? En gaat het aan, gelijk nog pas in een persorgaan geschiedde, hetgeen deze mannen uit ijver voor God den Heere bestaan hebben, te vergelijken met den torenbouw van Babel, waar menschelijke hoogmoed tot een pogen verleidde, dat door God gevloekt is geworden?

Dr. H. H. K.

## Leestafel.

1. GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT. — Redactie: Dr. G. CH. AALDERS te Ermelo, Dr. T. HOEKSTRA te Kampen, Dr. G. KEIZER te Tiel, Dr. C. LINDENBOOM te Amsterdam, Dr. J. RIDDERBOS te Kampen. Vijftiende jaargang. Ad. J. Heusden, A. Gezelle Meertburg. 1914.

Blijkens deze eerste Aflevering. — Het Mei-Nr. — van den nieuwen jaargang heeft dit Tijdschrift een evolutie doorgemaakt, die het niet eere zijn plaats doet innemen onder de ten onzent voor theologen en theologanten bestemde vakbladen.

»Voor ieder die het theologisch leven onzer dagen bewust meeleeft, is dit Tijdschrift onmisbaar.»

Aldus de UTOEVER in een circulaire, dat hij tegelijk met dit Mei-Nr. verzendt.

Genoemde bewering is werkelijk iets meer dan een volzin uit de markttaal, waarvan sommige heeren uitgevers zich veelal bedienen ter aanprijzing van hun publicaties, en bij welke handelstermen 'n menschen dan onwillekeurig denkt aan dien van: «de beste en goedkoopste in het gebruikte uit 'n chocolade» of Sunlightreep-advertentie. De heer GEZELLE MEERTBURG zegt hier metterdaad niets te veel. Wie het theologisch leven, wat nog iets anders is dan het godsdienstig leven — immers theologie en religie zijn nu eenmaal niet hetzelfde — bewust meeleven, en dat zijn «de mannen van het vak», niet, sedert de laatste jaren, ten onzent ook een stuk of wat vakvrouwen. Deze vak-menschen kunnen het GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, zooals het thans is, niet missen.

En dat geldt nu niet alleen voor gereformeerde theologen en theologanten, maar ook voor alle andere beoefenaars van de wetenschap der godgeleerdheid ten onzent.

In dit Nr. van G. TH. T. is thans een nieuwe generatie van gereformeerde theologen aan het woord op een wijze, waarvan ook niet-gereformeerde theologen zullen erkennen, dat deze jonge geleerden recht van meespreken hebben.

Het zijn drie oud-leerlingen van onze Vrije Universiteit en een van onze Theologische School, die in dit Mei-Nr. aan het woord zijn.

Dr. G. CH. AALDERS, predikant te Ermelo, opent hier met een artikel: *DE STRID OM DEN PENTATEUCH*.

Hij heeft het over de merkwaardige kentering in de opinie der wetenschappelijke wereld ten aanzien van het Pentateuch-vraagstuk. Deze kentering bestaat daarin, dat de O.T. critici van den ban der «vier-bronnen hypothese» (J. E. D. en P.), — waarmee men, in aansluiting aan de «vondst van ABURU» (het afwisselend gebruik der namen JAWE en ELOHIM), in de school van WELHAUSEN, gedurende nu meer dan een kwart eeuw, meende het vraagstuk zooal niet opgelost, dan toch zijn oplossing vrij-wel te hebben benaderd, — en in het buitenland en bij ons, langzaam, maar al meer bevestigd raken. Dit artikel, waarin AALDERS blijk geeft van volkomen op de hoogte te zijn ook met de jongere en jongste vakliteratuur, doet daarbij weldadig aan doordart de wetenschappelijke zoo noodige, bezonnenheid bij vooruit.

Volgt Dr. J. RIDDERBOS, hoogleraar te KAMPEN, met een studie: *DE «ARSEN» EN DE «ZACHT-MOEDIGEN» IN HET OUDE TESTAMENT*. Een nauwkeurige exegetische studie omtrent de betekenis en het gebruik dier woorden in het O. T. en waardoor hij dan het juiste oogpunt aanwijst waaronder op de tegenstelling «arm-rijk» en in de zaligprediking bij Lukas in den lofzang van Maria, het rechte licht komt te vallen.

Zijn collega, Prof. T. HOEKSTRA, bespreekt daarna onder den titel: *NIJWERE HOMILETISCHE LITTERATUUR* een boek van zijn Heideberger ambtgenoot, Prof. F. NIEBERGALL: *WIE PREDIGEN WIR DEN MODERNEN MENSCHEN?* Dit boek heeft twee deelen. Het eerste deel (2e Auflage 1909) geeft EINE UNTERSUCHUNG UBER MOTIVE UND QUANTITE (bewegingsredenen en troostgronden); het tweede (2e Auflage 1906) bevat EINE UNTERSUCHUNG UBER DEN WEG ZUM WILLEN.

HOEKSTRA geeft van dit boek een goed overzicht maar daarbij, ook wat den «empirisch-psychologischen grondslag» dezer Homiliek betreft, een rake kritiek.

Prof. NIEBERGALL is niet een der onzen. Dan, naar wat ik uit dit artikel omtrent zijn boek leerde, ben ik het goed eens met HOEKSTRA wanneer hij van hem zegt: «Hoevel zijn standpunt en het onze nog al verschillen, kan de Gereformeerde theoloog, kan de Gereformeerde homilist nog wel iets van hem leeren.»

Bijzonder behartigingswaardig dunkt mij wat HOEKSTRA schrijft over het bedenkelijkheid van het eenzijdig «didactisch» preeken; over de noodzakelijkheid van het naar de behoeften van de gemeente preeken; en over de niet minder dringende noodzakelijkheid van het psychologische preeken.

Prof. Dr. A. G. HONIG aluit dit Mei-Nr. met twee kenrige recensies, en wel van den onlangs verschenen Leidsche dissertatie van K. H. ROSSIGNOL: *DE MODERNE THEOLOGIE IN NEDERLAND* en van het jongste werk van Dr. J. J. KNAP: *DOGMATISCHE FRAGMENTEN*.

Noemde ik hierboven het GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, op de thans bereikte hoogte zijner ontwikkeling, een voor alle theologen en theologanten onmisbaar vakblad, wijl het een goed hulpmiddel is tot het kennen van den tegenwoordigen stand onzer Theologie, onder die allen denk ik echter toch het eerst aan de beoefenaars dezer theologie.

Ik meen dan ook goed te doen uit GEZELLE MEERTBURG's circulaire nog een alinea over te nemen:

»Het voortbestaan van het Geref. Theol. Tijdschrift is, dank zij het klimmend aantal abonnees, verzekerd. De Redactie zou echter gaarne *sonder den prijs te verhoogen* het Tijdschrift nog wat uitbreiden. Dit is mogelijk, zoo al onze Gereformeerde predikanten zich abonneeren.»

Zou het ook niet mogelijk zijn, bij een volgende jaargang het formaat wat meer gelijk te maken aan dat van de andere theologische vakbladen, die in ons land verschijnen?

De lang niet minderwaardige inhoud eischt, naar het mij voorkomt, een met dien anderen evenmatigen vorm.

2. JAARBOEKJE VAN DEN BOND VAN ZONDAGSCHOOLVERENIGINGEN die zich gesteld hebben onder toezicht van den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam. Anno 1914.

De samenstellers — J. R. GORIS, G. Y. D. STEEN en A. VERLEUR, — spreken den wensch uit, dat dit hun boekje, «afgedrukt voor het Zondagschoolwerk in het algemeen, en voor den Bond in het bijzonder» wekken en vernieuwende moge.

En dat kan het.

Het verslag over het jaar 1913/14, waarmee het begint, heeft als motto deze conclusie van het Congres van Gereformeerde Evangelisatie: «Het Congres is van oordeel, dat de Kerk van de Zondagschool als een der uitnemendste midde-

len voor haar Evangelisatie-activiteit onder de jeugd heeft gebruik te maken.»

En het verslag opent dan met dit zeer ernstig woord, gesproken op de jongste vergadering van JACHIN, door Des TAZELAAR, van WESSE:

»Toeft niet langer, want dan is de gelegenheid misschien voorbij.»

De Zondagschool is voor velen nog het eenige middel om ze (de kinderen) met het Woord Gods te bereiken.

Doch het staat te vreezen, dat dit over 10 of 20 jaar ook uit zal wezen. Als de anti-hese bij voorkeur zoo scherp gesteld wordt, gelijk thans reeds het geval is, dan is het te voorzien dat, als zij die nu nog kinderen zijn, anders zullen zijn geworden, deze hun kinderen niet meer zullen toestaan de Gereformeerde Zondagschool te bezoeken. De onderwijzers in de Stads- (Zondag) scholen weten er reeds van te spreken, dat er ouders zijn, die het hun kinderen nu al bevalen verbieden.»

En ook de Verslaggever zelf schrijft: «t Behoort steeds meer tot de zeldzaamheden, als men een kind van beslist ongelooft ouders op de Zondagschool krijgt, 't is nog de schare der onverschilligen die men bereiken kan.»

Maar ook door wat dit verslag omtrent de organisatie en de werkzaamheid van den Bond mededeelt, kan het daarvoor liefde wekken en vernieuwvuldigen.

Het verhaal van een jaarvergadering met Dr. HAMBRECHT's belangrijke lezing over «Indrukken van het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie» en van een propagandavergadering in de Keizersgrachtkerk, op 22 Januari 1914, waarin Dr. MULDER van Bessum zijn opwekkende rede hield: JESUS, DE ONTFERMER, EN DE ZONDAGSCHOOLARBEID en van welke rede in dit boekje een uittreksel is opgenomen.

Verder spreekt het verslag van de twee OPLEIDINGSKLASSEN die de Bond heeft, (Bloemgracht en Pieter Nieuwlandstraat); van het BOKKENFONDS en VAN DE FINANCIEN.

Uit het in dit boekje afgedrukte Bondsied neem ik dit couplet over:

De Zondagschool bracht 't Woord van God,  
Weer in de huisgezinnen,  
Fel was de smaad, de schimp, de spot,  
Toch moest zij overwinnen!  
't Verdoolde zocht zij weer,  
En aprak het van den Heer,  
Die kleinen tot Zich nam,  
Toen Hij op aarde kwam,  
En kindren bleef beminnen!

Uit een tabel blijkt, dat een 8-tal Verenigingen, waarvan naam 19 Zondagscholen uitgaan, bij den Bond zijn aangesloten.

De namen der leden van de Commissie van TOEZICHT, van die voor de OPLEIDINGSKLASSEN en van die voor PROPAGANDA en OVERZICHT vindt men op p. 22 vermeld, terwijl het boekje eindigt met een CATALOGUS VAN HET «BOEKENFONDS» van den Bond.

Bij den Secretaris, G. V. D. STEEN, Lod. Tripstraat 18, te Amsterdam, zijn exemplaren van dit jaarboekje verkrijgbaar en kan men ook zijn geldelijke bijdrage voor den Bond zenden.

G.

## Officieele Berichten.

Notulen der vergadering van de Geref. Kerken in de classe Barendrecht, gehouden te Barendrecht 4 Maart 1914.

1. De praeses van den kerkeraad der roepende kerke, Dr. Schouten van Ridderkerk, opent te half negen de vergadering. Gezongen worden Ps. 68: 14, gelezen Jesaja 62. De praeses gaat voor in gebed.
2. Op verzoek van den praeses zien Dr. Runka en van Duin de credentie-brieven na. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Eene kerk heeft een instructie. Numansdorp is vertegenwoordigd door twee onderlingen.
3. Het moderamen bestaat uit Dr. Schouten praeses, Dr. Goote scriba en Dr. Kunst assessor. De laatste volgens besluit der vergadering wegens afwezigheid van Dr. Koolstra.
4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.
5. Dr. Steenhuis leest het rapport van de visitatie der kerken te Numansdorp en te Zuid-Beijerland.
6. Dr. Greydanus leest het rapport der commissie (bestaande uit Dr. Goote, Greydanus, Kunst, Schouten en Steenhuis) in de vorige vergadering benoemd, om de classis te adviseren aangaande de principieel en praktisch beste wijze van evangeliseeren in onze classis. Dit rapport strekt om op den voorgrond te stellen de roeping van ieder geloovige om van het Evangelie te getuigen; om vervolgens de roeping van iedere plaatselijke kerk vast te leggen om in eigen omgeving evangelisatie te drijven, en om uit te spreken, dat zooveel noodig en mogelijk de classis dezen arbeid geestelijk en financieel steunde. De commissie stelt voor, eenige broeders te benoemen 1<sup>o</sup>, om enkele vragen op te stellen betreffende dezen arbeid, die bij de kerkvisitatie kunnen gesteld worden en 2<sup>o</sup>, om de plaatselijke kerken op te wekken tot en leiding te geven bij dezen arbeid. De commissie acht aanneming van de voorstellen Oud-Beijerland en Ridderkerk van vorige vergaderingen overstaand (een blad of een tent) vooralsnog ongewenscht. Aan de discussie nemen vele broeders deel. De conclusies en voorstellen der commissie worden met algemeene stemmen aangenomen. In de commissie worden gekozen Dr. Greydanus, Dr. Goote en Dr. Kunst.
7. Een ingekomen schrijven van den heer A. S. Jr. aan de e.k. Generale Synode wordt voor kennisgeving aangenomen.
8. Gelezen wordt een aanvraag van de classe Brielle om ook voor de maanden Juni, Juli en Augustus hulp voor den vacaturedienst te ontvangen. Wordt toegestaan.
9. In behandeling komt de instructie van de kerk van Barendrecht, inhoudende berisping tegen de wijze waarop de percentage geregeld is. De classis gevoelt het bezwaar en geeft de kerk van Barendrecht in overweging betreffende deze zaak in de volgende vergadering een voorstel in te dienen.
10. Deputaten naar art. 11 en 13 K.O. rapporteeren de aanvraag van de kerk te Heerjansdam voor haren emeritus-dienaar te hebben onderzocht, en stellen voor die aanvraag toe te staan. Aldus wordt besloten.
11. De kerk van K. vraagt voor 1914 wederom den financieelen steun der classis. Dit verzoek wordt niet ingewilligd. Besloten wordt aan de kerk een som voor eens te schenken, om het resultaat van de nog verschuldigde huysom te voldoen.
12. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. wordt geen advies gevraagd.
13. De kerk van Klaaswaal vraagt voor de volgende drie maanden vervulling in drie vacaturebeurten. Wordt toegestaan.
14. De pauze wordt gehouden. Dr. Steenhuis

gaat vóór den maaltijd in gebed voor, Dr. Greydanus dankt.

15. Een onderzocht heeft plaats, volgens het in Sept. 1913 genomen besluit, naar hetgeen sedert het verzenden van de desbetreffende circulaire gedaan is in de kerken der classe tot verbetering der predikantstramenten. Elk der kerken antwoordt op de gestelde vragen. Een opgewekte en ernstige discussie volgt daarop. Rapport in de Part. Synode zal worden uitgebracht. De zaak komt in de Septembervergadering weer aan de orde.

16. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Aangewezen worden voor Klaaswaal 19 April Dr. Kunst, 10 Mei Dr. Schouten, 21 Juni Dr. Koolstra, en voor de classe Brielle maand Juni Dr. v. Pernis, Juli Dr. Sleeswijk Visser, Augustus Dr. Goote.

17. Alle collecten en quota blijken, volgens mededeeling der quaestores, ontvangen.

18. Dr. Sleeswijk Visser rapporteert mede namens broeder Dubbelman van het nazien der boeken van de quaestores. Alles werd in orde bevonden.

19. Roepende kerk voor de e.k. vergadering is Rijsoord. Die vergadering zal worden gehouden D. V. 13 Mei '14. Aanvangs uur 8½ uur.

20. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

21. De censura morum wordt gehouden. Geen bezwaren doen zich voor.

22. Dr. Heldema gaat op verzoek van den Praeses in dankzegging voor.

De praeses sluit de vergadering.

De Actuaris,  
J. G. KUNST.

Vergadering van de classis Barendrecht der Geref. Kerken te Barendrecht op 4 Maart 1914.

De praeses van den Kerkeraad der roepende kerk, Dr. M. Schouten, opent te half negen de vergadering.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

Het moderamen bestaat uit: Dr. M. Schouten, praeses; Dr. C. Goote, scriba en Dr. J. G. Kunst, assessor. De laatste volgens besluit der vergadering bij afwezigheid van Dr. B. Koolstra. De notulen der vorige vergadering worden onveranderd vastgesteld.

Dr. D. Steenhuis leest het rapport van de visitatie der kerken te Numansdorp en Zuid-Beijerland.

Dr. S. Greydanus rapporteert namens de commissie, in de vorige vergadering benoemd, om de classis te adviseren nopens de principieel en praktisch beste wijze van Evangeliseeren in onze classis, (welke comm. bestaat uit: Dr. G. Goote, Dr. S. Greydanus, Dr. J. G. Kunst, Dr. M. Schouten en Dr. D. Steenhuis).

Dit rapport stelt op den voorgrond: de roeping van ieder geloovige om van het Evangelie getuigenis af te leggen in eigen kring; toont vervolgens aan de roeping van iedere plaatselijke kerk om in eigen omgeving te evangeliseeren, en spreekt uit, dat zooveel noodig en mogelijk de classis dezen arbeid steunde; stelt ten slotte voor een drietal deputaten te benoemen: te om enkele vragen op te stellen betreffende dezen arbeid, die bij de kerkvisitatie kunnen gesteld worden, en te om de plaatselijke kerken op te wekken tot, en leiding te geven bij den arbeid en daartoe, op verzoek van den betrokken kerkeraad, in de kerken met de gemeente te spreken.

Aan de discussie wordt door vele broeders deelgenomen. De voorstellen van Oud-Beijerland (een weekblad uit te geven) en van Ridderkerk (tentzending) worden vooralsnog niet aangenomen. Conclusies en voorstellen der commissie worden met algemeene stemmen aangenomen, en bij stemming tot deputaten benoemd Dr. C. Goote, Dr. S. Greydanus, Dr. J. G. Kunst.

Een ingekomen schrijven van den heer A. S. Jr. aan de e.k. Gen. Syn. wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de classe Brielle wordt hulp voor den vacaturedienst in de maanden Juni, Juli en Augustus toegestaan en voor Juni aangewezen: Dr. M. A. van Pernis, voor Juli Dr. S. Sleeswijk Visser en voor Aug. Dr. D. Goote.

In behandeling komt een instructie der kerk van Barendrecht, inhoudende bezwaar tegen de wijze waarop de percentagebepaling voor de Part. Syn. is geregeld. De classis gevoelt iets voor het bezwaar en geeft in overweging, in de volgende vergadering een voorstel in te dienen dat een betere methode aangeeft.

Deputaten naar Art. 11—13 D. K. O. rapporteeren de aanvraag van Heerjansdam nader te hebben onderzocht, en te adviseren de aanvraag toe te staan. Aldus besloten.

Klaaswaal vraagt bijzondere steun, besloten wordt het resterende van de huysom voor de kerk te voldoen.

Bij de rondvraag naar Art. 41 wordt geen advies gevraagd.

De kerk van Klaaswaal vraagt drie vacaturebeurten te vervullen. Toegestaan. Dr. J. G. Kunst, Dr. M. Schouten en Dr. R. Koolstra worden daarvoor aangewezen.

Een onderzocht heeft plaats volgens in Sept. genomen besluit naar hetgeen tot verbetering der tractementen is gedaan sedert het verzenden der desbetreffende circulaire. Namens elke kerk wordt op de desbetreffende vragen geantwoord. Een opgewekte, ernstige bespreking volgt. Rapport zal in de Part. Syn. worden uitgebracht en de zaak in Sept. wederom behandeld worden.

Alle collecten en quota zijn ontvangen en de boeken der quaestores in orde bevonden.

Roepende kerk voor de volgende vergadering is Rijsoord, te houden in Mei.

Na lezing der korte notulen en censura morum gaat Dr. R. Heldema voor in dankzegging en wordt de vergadering gesloten.

Namens de Classis  
C. GOOTE, Scriba.

voorkomen, dat de kerk haar arbeid voortzet, ook door middel van het geld derzulken, die met de kerk gebroken hebben, behoort men uit de kerk te treden.

De financiële schade die door de uitredingen aan de kerk berokkend werd, is echter niet groot. Het is toch gebleken, dat in 1911 slechts 34 pCt.; in 1912 bijna 40 pCt. en in 1913 bijna 37 pCt. der uitgetreden niet in de kerkelijke belasting waren aangeslagen; dus over het algemeen genomen, iets meer dan twee derden der uitgetreden betaalden niets in de kerkelijke belasting. En van het groote derdedeel der betalenden waren drie vierden in de drie laagste klassen der belasting geplaatst. Op het papier bedraagt het verlies voor de kerk door uitreding in 1911: 12,367 mark; in 1912: 18,988 mark; in 1913: 33,988 mark. Maar dit verlies is in werkelijkheid niet zoo hoog. Want van de drie laagste klassen van de kerkelijke belasting komt slechts 55 pCt. der betaalde penningen aan de kerk ten goede; 45 pCt. valt weg door administratie-kosten, vertrek en overlijden. Voorts moet men in rekening brengen dat in 1911, 785 personen, die 8393 mark belasting betalen; in 1912, 831 personen die 3899 mark belasting inbrengen, en in 1913 839 personen met 5191 mark belasting, tot de kerk weer zijn teruggekeerd.

Overigens kan men zeggen dat de beweging in Berlijn aan het verflauwen is. Het aantal uitredingen in de maand Maart was de helft van dat van Februari. In andere streken van Duitsland heeft het comite «Confessionals» niet veel succes. In Hannover kon men niets bereiken, evenmin als in Bochum en Leipzig en Plauen. De beweging, welke op touw gezet kon worden omdat breede kringen van het Deutsche volk zich om het kerkelijke leven in het geheel niet bekommeren, heeft althans dit goede bewerkt, dat met meer ernst en klem dan te voren de vraag gesteld wordt: wat is er te doen om het terrein dat de Kerk verloor, te herwinnen!

**Zwitserland. Het Calvin-monument te Genève.**

Toen vier jaren geleden de gedachtenis gevierd werd van het feit, dat voor 400 jaar Calvin geboren was, werd te Genève de eerste steen gelegd van een monument ter herinnering aan de Calvinistische reformatie. In 1903 schreef een commissie een prijzavraag uit voor een ontwerp van zulk een monument uit een bouwkundig, en in 1909 een uit een beeldhouwkundig oogpunt. Sedert 1909 hebben de kunstenaars ijverig gewerkt aan de uitvoering van het bekroonde plan. De hoofdgedachte van het ontwerp is om aan een zinnebeeldigen muur aan den voet van denouden muur van Genève de standbeelden te laten verrijzen van de mannen die de Calvinistische reformatie geleid of gestund hebben en daarbij een reeks van bas-reliefs te plaatsen, welke gewichtige gebeurtenissen in de geschiedenis der Gereformeerde volken voorstellen. Opzettelijk heeft men daarbij alles vermeden, wat aan iemand aanstoot zou kunnen geven, als afbeeldingen van veldslagen en vervolgingen, en die alleen gekozen, welke den wadom des geloofs, van de burgerlijke en van de staatkundige vrijheid, onder den invloed van den Gereformeerden geest, voorstellen.

Ook moet opgemerkt worden, dat het monument, daar het in Genève staat, niet in het algemeen de reformatie der 16de eeuw wil voorstellen, doch alleen de Calvinistische, dus den tak der groote beweging, wier leider Calvin en waarvan de wieg Genève is. Desniettemin zal het een gedenkteeken zijn, waarin alle volken vereenigd zijn, daar Calvin's invloed zich bijna over alle deelen der wereld heeft laten gelden.

Het middelpunt van het monument met de standbeelden van Calvin en zijne medearbeiders Farel, Knox en Bera is gereed, en zij die het gezien hebben, getuigen dat dit een kunstwerk van groote waarde is. Aan beide zijden staan op lagere plaatsen de standbeelden van Staatslieden en heerschers, die zes volken vertegenwoordigen: Coligny voor Frankrijk, Cromwell voor Engeland, Willem de Zwijger voor Nederland, Roger Williams voor N-Amerika, de groote keurvorst voor Duitsland en Boekay voor Hongarije. Acht bas-reliefs zullen daarbij worden aangebracht. Enkele van die standbeelden en bas-reliefs zijn reeds afgewerkt, en men hoopt het monument in 1915 te kunnen onthullen.

Op het monument komen verschillende opschriften, die een gewichtig deel van het bouwontwerp uitmaken. Het grootste van die is de zinspreuk van de stad Genève «Post tenebras lux» (Na duisternis licht), welke betrekking heeft op de geheele beweging der Reformatie. Ook zullen het gebed des Heeren in het Fransch en in het Engelsch en eenige historische spreuken in het monument gebeteld worden.

De kosten van het monument zullen ongeveer f. 350,000 bedragen, waarvoor Genève alleen bijna f. 200,000 heeft gegeven. De namen van de voorloopters der Reformatie, als Wyclif, Huss, Waldus en die van andere reformatoren, als Luther, Zwingli, Cranmer, zullen ook in de steenen van het monument gegrift worden om de broederlijke gemeenschap van alle Protestantische kerken tot uiting te brengen.

Wij, Gereformeerden in Nederland, kunnen wel met het denkbeeld om een gedenkteeken voor Calvin op te richten, niet ingenomen zijn, omdat dit met den geest van den grootten reformator niet strookt, en wij overtuigd zijn, dat de schoonste eerezuil voor hem opgericht wordt, als wij ons openbaren als «sissus de Calvin». Maar toch mogen wij niet voorbijzien, dat wanneer mutschien, die over het algemeen geen geesteskinderen van Calvin zijn, zich geroepen gevoelen voor den grootten reformator een monument op te richten, daarmee de groote betekenis die hij gehad heeft voor de geheele wereld, erkent wordt.

WINCKEL.

## Buitenland.

**Duitsland.** De financiële schade der Ev. kerk van Berlijn door het uitredren van vele harer leden. Uit ambtelijke mededeelingen blijkt, dat in 1911, 5135 personen; in 1912 6214 personen; in 1913 12,731 personen de Evangelische kerk, meest ten gevolge van de agitatie van het comite «Confessionals» hebben vaarwel gezegd. Hoe staat het nu met het financieel verlies, dat de Evangelische kerk door al deze uitredingen lijdt? Een der argumenten, die gebruikt worden om de menschen er toe te brengen aan de kerk een schiedbrief te geven, is, dat de kerk onderhouden wordt door de leden der kerk; die daarvoor door de overheid worden aangeslagen. Ieder die lid der kerk is en over een bepaald inkomen beschikt, wordt dus door den Staat verplicht voor het kerkelijk leven te betalen. Men kan zich alleen aan die verplichting onttrekken, door officieel te kennen te geven dat men met de kerk breekt. Om dus te

## Voor Kinderen.

**DE SPEELMAN.**

VIII.

EEN LEVENSLUOP.

»Ge speelt zeker het liefst zulke liederen als vandaag niet?» zei de tuinman. »Dat komt anders niet zoo veel voor en verhaasde mij wel een weinig.«

»Het is bij mij ook niet altijd zoo geweest, antwoordde de speelman. »Vroeger speelde ik liever kermisdansen of muziek, waarbij men in de herberg dansen kon. Maar dat is nu geheel veranderd.«

»En hoe?»

»Is een heel geschiedenis om u dat te vertellen. Maar als gij en uw vrouw het wilt aanhooren zal ik het toch gaarne doen, opdat de naam des Heeren er door gezongen worde.«

»Heel gaarne. Blijft vanavond bij ons eten en vertel u ons geschiedenis. Maar eerst moet ge mij toch eens zeggen waar ge geleerd hebt zoo